

Maja Đukanović

Univerza v Beogradu

Filološka fakulteta

Srbija

maja.djukanovic@fil.bg.ac.rs

Mladi slovenisti: drugo stoletje

V koledarskem letu izida sedme številke Slovenike – časopisa za kulturo, znanost in izobraževanje je beograjska slovenistika vstopila v študijsko leto, v katerem praznujemo 15 let od ustanovitve lektorata, oziroma štiriletnega vzporednega študija slovenščine na Filološki fakulteti, in se spominjamo, da je preteklo 115 let od prvega tečaja slovenske književnosti na Univerzi v Beogradu. Po prvih posamičnih tečajih slovenskega jezika in književnosti na začetku 20. stoletja, je redni pouk slovenščine na Univerzi v Beogradu ustanovljen po drugi svetovni vojni, v obliki dvosemestralnih predavanj namenjenih študentom srbohrvaščine in/ali južnoslovanskih književnosti. Štiriletni vzporedni študij slovenskega jezika in kulture, z možnostjo nadaljevanja v okviru magistrskega in doktorskega študija je uveden z bolonjsko reformo od leta 2006/2007, predvsem na podlagi izkazanega zanimanja študentov. V vseh teh letih je znanstveno sodelovanje med Slovenijo in Srbijo bilo živo, tako kot tudi sodelovanje v kulturi in umetnosti. Na podlagi dosedanjih študij o razvoju slovenistike v Srbiji, znanstvenem in kulturnem sodelovanju, migracijah, medsebojnih vplivih dveh kultur ter drugih vprašanih so nastali novi prispevki, kateri so pred nami.

Povezujoč dve obletnici smo sedmo številko Slovenike naslovili *Mladi slovenisti: drugo stoletje*, in v njej predstavljamo znanstvene ter strokovne članke avtorjev mlajše generacije, ki so se šolali na beograjski Filološki fakulteti in/ali tesno sodelujejo z beograjsko slovenistiko. Ta osrednji del spremljajo prispevki, ki so predvsem tematsko povezani s študijem slovenščine v Beogradu.

Rubriko znanstvenih in strokovnih člankov začnemo s tremi prispevki, v katerih avtorji obravnavajo literarno tematiko. O Sonji Sever pišeta Vanja Petrović ter Darko Ilin, in sicer v kontekstu pripadnosti slo-

venski in istočasno jugoslovanski literarni tradiciji, v luči različnih vidikov sorealistične poetike ter vpliva te poetike na zgradbo literarnih del, oblikovanje likov in ideologiziranje svetovnega nazora, ter o načinih, kako avtorica presega ozke okvire in matrice te literarne usmeritve, ki jo sooča s posebnimi zahtevami in funkcijami literature za otroke in mladino. Literarna tematika s prispevkom Saša Puljarevića preide iz jugoslovanskega okolja v širše regionalno. Avtor v svoji raziskavi poskuša ugotoviti, kako tri literarna dela – *Ali je to človek* italijanskega pisatelja Prima Levija, *Brezusodnost* madžarskega avtorja Imreja Kertésza ter *Nekropola* slovenskega pisatelja Borisa Pahorja – upovedujejo resničnost koncentracijskih taborišč. Poudarja, da je za pričevanjsko literaturo značilno, da še vedno ostaja referencialna ter se vzpostavlja s spominjanjem in samim aktom pripovedovanja. Tretji članek z literarno tematiko nas popelje v Slovenijo, in sicer skozi pogled nobelovca Iva Andrića. Nevena Lukinić analizira, kako pisatelj opazuje in s pomočjo jezikovnih sredstev oblikuje podobo Slovenije v svojih delih. Skozi analizo izbranih Andrićevih besedil na poetični, strukturni, pripovedni in imagološki ravni, avtorica s pomočjo primerjalne metode opozori na njihov dialog, na podlagi katerega bralec zgradi zavest o Andrićevi imaginaciji Slovenije v njegovem času.

Naslednji sklop člankov sodi v jezikoslovje. V zvezi z začetniško napako govorcev srbohrvaščine, ki se v slovenščini odločijo za obliko *imejo* kot pravilno, dr. Marko Simonović razlaga, da gre za vpliv srbohrvaščine, a ne na ravni oblike, temveč na ravni abstraktnega pravila, ki je aktivno v nekaterih različicah srbohrvaščine in povezuje nedoločnik s tretjo osebo množine sedanjika. Kot pokaže natančna formulacija pravila, je napaka pričakovana pri govorcih tistih novoštokavskih različic, ki imajo razlikovalen ton in kolikostne razlike, omejene na zloge z naglasom in/ali visokim tonom, kot je npr. beograjščina. Predlagana analiza ima implikacije za reprezentacijo tematskih vokalov v srbohrvaščini, ki so predstavljeni kot morfemi z leksikalno določeno prozodijo. Maja Kovač obravnava profesionalni razvoj učiteljev slovenščine, od katerih postprofesionalna sodobnost zahteva vsestransko vseživljenjsko izpopolnjevanje. Avtorica v članku predstavi različne programe in oblike izpopolnjevanja, ob ugotovitvi, da se v pravilnikih in zakonodaji nasploh slovenščina pojavlja v različnih vlogah, in sicer kot jezik sporazumevanja, jezik učnega procesa, jezik okolja in učni predmet. Jezikovni sklop člankov zaključí prispevek Aleksandra Trifunovića, ki nas popelje na pašnike Balkana, vse do Karpatov in nam predstavi svoje ugotovitve v zvezi z etimologijo izbranih besed iz pastirske terminologije karpatsko-balkanskega areala.

V rubriki *Varia* sledi nadaljevanje seriala *Življenjske zgodbe Slovenk* Helene Rill, ki z metodo ustnih intervjujev raziskuje migracije Slovenk iz Slovenije v Srbijo. V tej številki Slovenike predstavlja zgodbo sedaj beograjske Slovenke Irene Herak, ki izpostavlja, da moraš biti vsaj malo

pogumen, saj imaš le eno življenje. Teodora Trajković predstavi zapuščino znanega beograjskega Slovenca, zborovodje in skladatelja Zlata na Vaude, nekdanjega aktivnega člana Društva Slovencev v Beogradu – Društva Sava. Gradivo je shranjeno v arhivu Muzikološkega inštituta SANU in je dragocen vir za nadaljnje študije. Glasbeno tematiko obravnava tudi Aleksandar Kodela, ki predstavi nastope slovenskih umetnikov na znanem beograjskem glasbenem festivalu BEMUS od 1991 do danes. Za zaključek nam dr. Goran Anđelković v svojem članku razkrije kateri so prispevki slovenskega arhitekta Leonida Leona Lenarčiča k razvoju povojne beograjske arhitekture in nas vodi skozi beograjske ulice, bulvarje in naselja.

V rubriki Kronika, predsednik Društva Sava povzame, kako je Društvo Slovencev v Beogradu – Društvo Sava v času pandemije obeležilo dvajseto obletnico delovanja. Med Prikazi in pregledi nam zgodovinar Aleksandar Dinčić, predstavi najnovejšo publikacijo zgodovinarke, sicer aktivne članice slovenske kulturne skupnosti France Prešeren iz Niša Ivane Gruden Milentijević, *Slovinci v Srbiji pod nemško okupacijo med letoma 1941–1944*. Beograjska lektorja, dr. Tanja Tomazin in Nejc Robida pišeta o najnovejšem priročniku mag. Rade Lečić *Slovenski predlogi in frazemi*, katerega se veselijo tako študentje, kot učitelji slovenščine kot tujega/drugerega jezika. Maja Kovač i Sašo Puljarević predstavita cikel pogovorov Južnoslovanski večer, ki sta ga sama zasnovala in vodila, na podlagi česar je izšla tudi publikacija razprav z enakim naslovom. Predstavitve zaključimo z mednarodnim Erasmus+, KA2 projektom, v katerem je partnerica Filološka fakulteta Univerze v Beogradu, UPSKILLS – UPgrading the SKILLS of Linguistics and Language Students. Namen projekta je razvoj študijskih komponent za razvoj empiričnih, znanstveno-raziskovalnih, tehničnih, organizacijskih in drugih veščin študentov jezikoslovja, katere potrebujejo za zaposlitev na področjih znanosti in gospodarstva.

V tej številki se poslavljamo od naše drage kolegice, članice uredništva Slovenike, prof. dr. Cvetke Hedžet Tóth, ki nas je veliko prezgodaj zapustila. Spominjamo se je z največjim spoštovanjem in globokimi, iskrenimi čustvi.

Krog življenja teče naprej in nestrpnost pričakujemo nove dosežke naših mladih slovenistov, večinoma razkropljenih po svetu, a kljub temu trdno povezanih med seboj, skozi prostor in skozi čas. Povezujoč različne teme, ljudi in dogodke, korakajo skozi drugo stoletje beograjske slovenistike. Vso srečo jim želimo!